

NORRBRUK

Vikagården

– Ett företag med många ben!

3 Vinnare i
fototävlingen

4 SAM 2024

12 Bli driftsledare!

NORRBRUK

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Landsbygdsenheten

Postadress: 971 86 Luleå

Tel: 010-225 50 00 Fax: 0920-22 84 11

www.lansstyrelsen.se/norrbotten

Länsstyrelsen i Västerbottens län

Enheten för landsbygd och regional utveckling

Postadress: 901 86 Umeå

Tel: 010 - 225 40 00 Fax: 090-128 94

www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

Ansvarig utgivare: Kajsa Berggren

I redaktionen: Personal från Länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten

Tryck: Taberg Media Group, Taberg

Papper: Galerie Art Silk 130 g

Grafisk form: Taberg Media Group, Taberg

Omslagsbild: Anna och Mustafa på Vikagården

Foto: Ida Suopanki

Upplaga: 6450

ISSN: 1234-4567

För prenumeration, avprenumeration och adressändring kontakta sara.borgstrom@lansstyrelsen.se

3 | Årets landsbygdsbild 2023

4 | Nyheter i SAM-ansökan

6 | Grundvillkorens påverkan i SAM

8 | Vikagården – diversit företag

10 | Investera för ökad konkurrenskraft

12 | Bli driftsledare på distans!

14 | Norrbruk 20 år

15 | Annonser

16 | Information inför SAM

FRÅN REDAKTIONEN

En samordnares reflektioner

När vi kliver in i det nya året är det ett bra tillfälle att reflektera över det som varit och planera för det som kommer. Vad gjorde vi bra och vad kan vi göra bättre? När vi uppsatta mål?

Det jag känner mig mest stolt över från det gångna året är de samarbeten som vårt team etablerat inom Nära Mat, Norrbottens livsmedelsstrategi. Livsmedelssystemet är komplext och berör många sektorer och målgrupper som på olika sätt är beroende av varandra. Samtidigt har vi en livsmedelsstrategi med högt uppsatta mål. För att få verkstad med strategin behöver vi arbeta tillsammans, dra nytta av varandras erfarenheter och kunskaper, minska klyftorna mellan oss.

Höjdpunkten för mig var i november då Länsstyrelsen i Norrbotten arrangerade sin nya satsning Länsstyrelseveckan. Då samlades en rad konferenser, utbildningar, möten, utställningar, mingel och andra aktiviteter under samma paraply. Temat var Norrbottens hållbara utveckling i den pågående samhällsomvandlingen. Nära Mat arrangerade då en konferens om hur den regionala livsmedelsförsörjningen kan generera tillväxt och hållbar utveckling i länet. Med konferensen ville vi synliggöra goda exempel och lyfta lokal matproduktion som en viktig pusselbit för att skapa en hållbar utveckling. En basnäring som kan generera intäkter, arbetstillfällen, trygga försörjningsberedskapen och bidra till social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Vi ville också skapa en arena för nya kontakter och samarbeten, och en stolthet över den fantastiska maten i norr.

Blev det då som vi tänkte?

Jaa! Det blev till och med bättre av vad jag vågat hoppas på. Konferensen samlade ett 100-tal aktörer från hela livsmedelssektorn, allt ifrån näringsliv, akademi och organisationer till regionala och nationella myndigheter. Vi fick höra om en mängd värdeskapande initiativ som pågår, se och känna vilket enormt tillsammansdriv vi har här i norr. Inget av detta hade varit möjligt utan gemensamma insatser och jag är så stolt över alla inblandade.

Min övertygelse är att samarbete är grunden för ett framgångsrikt genomförande av livsmedelsstrategin. Under 2024 ser jag fram emot att fortsätta de samarbeten som vi påbörjat och att utveckla nya. Tillsammans gör vi skillnad.

Malin Naess

Samordnare Norrbottens livsmedelsstrategi, Nära Mat

Årets landsbygdsbild 2023

Så är tävlingen om årets landsbygdsbild avgjord. Totalt fick vi in 50 bidrag från knappt 40 fotografer. Lite drygt 20 bilder valdes ut av Norrbruks redaktion samt ansvarig utgivare. Sedan har nästan 1200 röster lagts på de olika bidragen!

Den klara favoriten i tävlingen, och vinnaren av en valfri övernattningsplats blev Julia Björnfot från Stora Lappträsk i Kalix. På fotot finns sonen Sixten och Sixtens farfar Petrus Isaksson i traktorn. Vi i redaktionen tycker att bilden är fantastisk och att den speglar landsbygden på ett utmärkt sätt.

På andra och faktiskt även tredje plats kom två bilder av Åsa Pesula från Övre Kukkola. Du kan se silverbilden på tidningens baksida.

Stort grattis till Julia Björnfot! Hoppas du får en trevlig natt i Harads. Även ett stort till alla som skickat in bidrag till tävlingen. De kommer alla att användas i tidningen eller andra sammanhang framöver.

Behöver du behörighet för användning av växtskyddsmedel?

För att du ska kunna hantera och använda växtskyddsmedel klass 1 och 2 på rätt sätt krävs det att du genomgår och blir godkänd på en behörighetsutbildning. Anmäl dig till en grundkurs i användning av växtskyddsmedel.

Kursen genomförs digitalt och på plats över totalt 4 dagar på följande datum:

- Digitalt via Skype 21-22 mars.
- På plats, Forslundagymnasiet 18-19 april.

Anmälan senast 7 mars!

OBS att du måste anmäla dig till de båda tillfällena separat!

Kursavgiften är 5 800 kr + moms.

Anmälan kan göras på Jordbruksverkets webbplats: <https://utbildning.jordbruksverket.se>

Har du frågor eller om det trasslar med anmäl kontakta:

Mats Selin, Länsstyrelsen Gävleborg
010- 225 14 32, mats.selin@lansstyrelsen.se

Lars Ericson, Länsstyrelsen Västerbotten
010-225 42 75, lars.ericson@lansstyrelsen.se

! Rättning om spannmål 2023! (Norrbruk nr 5 2023)

Det blev en olycklig missuppfattning när vi intervjuade Nils-Gunnar Mattsson om invägningen av spannmål vid Lantmännens anläggning i Degernäs. Invägningen 2022 var 5 300 ton, det vill säga 26% högre än 2023 och inte som vi skrev 4 000 ton.

Information om jordbrukarstöden

I varje nummer i Norrbruk under året kommer du att kunna läsa aktuell information om jordbrukarstöden. Det är också viktigt att läsa på Jordbruksverkets webbplats eftersom det kommer information mellan de nummer som släpps och för mer fördjupad information.

Nyheter i SAM internet

Hämta uppgifter

Uppgifter från den senaste inskickade versionen av ansökan från föregående stödår hämtas alltid upp i SAM internet, men du kan nu även hämta uppgifter senare. Du kan till exempel hämta uppgifter bara på utvalda block. Ta då bort skiften från blocket, gå till kartfliken och klicka på hämta uppgifter igen. Uppgifter hämtas då till det tomma blocket. Inga andra uppgifter skrivs över, utan hämtas enbart där det saknas.

Nytt menyalternativ i Blockmenyn:

Uppdatera mina block

Om dina block har ändrats så kan du klicka på den här funktionen så uppdaterar SAM internet dina block. Det går fortfarande att uppdatera blocken manuellt ett åt gången, men den här funktionen rekommenderas. Glöm inte att rita skifte och ange gröda och stöd på nytt.

Nytt menyalternativ för grundvillkor

I år finns ett nytt menyalternativ, *Grundvillkor*. Där under ligger dialoger för *Växtföljd*, *Miljöytor* och *Grundvillkorselement*. Av dessa är det enbart *Växtföljd* som är aktuellt för Västerbotten och Norrbotten. Menyalternativet finner du i överkanten av kartan bredvid *Ange gröda och stöd*.

Växtföljd (GAEC 7)

I menyn *Grundvillkor* finns alternativet *Växtföljd*. Här ser du om ansökan uppfyller, inte uppfyller eller är undantagen från krav på växtföljd i grundvillkoren utifrån de uppgifter du har angett. För att det ska bli rätt upplysning i rutan måste du först fylla i alla uppgifter i menyn *Ange gröda och stöd* för alla skiften som finns i din ansökan.

Texterna i rutan är gröna när alla villkor för växtföljd är uppfyllda eller om du är undantagen från kraven. Visas en röd text

är villkoren för växtföljd inte uppfyllda. Om du ändrar uppgifterna i *Ange gröda och stöd* och öppnar funktionen för *Växtföljd* igen kan du se om informationen i rutan ändrats. Du kan se hur beräkningen är gjord genom att klicka på *Visa beräkning*.

Informationen i rutan baseras på de uppgifter som finns i *Ange gröda och stöd* och är en preliminär upplysning om villkoren för växtföljden uppfylls eller inte. **Det är inget beslut.**

I rapporten *Underlag för kontroll av växtföljd* finns underlaget som SAM Internet använder för beräkningarna. Där kan du också se vad SAM Internet inte kan ta hänsyn till i beräkningarna, alltså sådant som tas med först när din ansökan handläggs. **Det är alltså först när länsstyrelsen har behandlat ansökan och gjort eventuella kontroller som du kan vara säker på att alla kraven är uppfyllda.**

För mer information om grundvillkoret, se under *Nya grundvillkor som börjat gälla 2024*.

Ny uppgift för betesfritt eller slätterfritt år

Du som har åtagande för miljöersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar kan välja att anmäla betesfritt eller slätterfritt år på enskilda skiften. Det går dock inte att anmäla betesfritt eller slätterfritt år första året skiftet ingår i ansökan om åtagande. Du kan anmäla betesfritt eller slätterfritt år om skiftet ingick i ansökan om utbetalning föregående år. Du kryssar i uppgiften i *Ange gröda och stöd*.

Du kan inte samtidigt ansöka om utbetalning på skiftet när du anmäler betesfritt eller slätterfritt år. Det går därför inte att ha *Anmälan om betesfritt år på skiftet* ikryssat samtidigt som *Ansökan om utbetalning för skiftet i Ange gröda och stöd*.

Ny uppgift för första året marken ligger i träda

Om grödkod 60 angetts så kommer texten ”Det är första året marken ligger i träda” att visas om SAM internet bedömer marken som en ny träda. Uppgiften samlas in med anledning av markuppföljningen.

Trädjordbruk

Om du vill anmäla trädjordbruk på blocket ska du under fliken *Karta och skiften* föreslå en ändring av blocket. Välj alternativ *Annat* och motivera ändringen med ”Trädjordbruk”. Grödkoden på skiftet ska vara för den gröda som odlas mellan träden.

Torvmark (GAEC 2)

Du kan fråna om med i år se om ett block är torvmark i *Visa blockinformation* och i rapporten *Sammanställning över mina block*. Högerklicka på ett block i kartan för att komma åt alternativet *Visa blockinformation*.

För mer information om grundvillkoret, se under *Nya grundvillkor som börjat gälla 2024*.

Nytt kartlager för erosionsmark i kartverktyget

Det finns ett nytt lager för mark med risk för erosion i kartverktyget. Lagret går att tända och släcka och ska vara till hjälp för de län som kan söka anpassad skyddszon.

Ny tabell i rapporten Sammanställning över block

Block som inte funnits tidigare och som du ritat nya för i år visas för sig och finns under rubriken *Förslag till nya block som finns i årets ansökan*. Vi visar attribut för stödområde, nitratkänsligt område, skogsundantag och grundvillkorsområde.

Ny plats för registrering av Block närmast brukningscentrum

Block närmast brukningscentrum ska anges i fliken *Karta*

och *skiften*. Under meny *Block* väljer man *Ange block närmast brukningscentrum*. Du kan se vilket block som är närmast brukningscentrum i *Översikten*.

Byt kund

Om du som loggar in har fullmakt för flera kundnummer så finns det nu en ikon uppe till höger i fönstret som heter *Byt kund*. Funktionen kan användas för att enkelt kunna byta till ett annat kundnummer.

Ska du söka kompensationsstöd?

Kompensationsstödet kan vara lite lurigt i SAM internet: om du hämtar uppgifter från 2023, blir stödet nämligen ansökt per automatik om du sökte stödet då. Om du inte sökte eller inte hämtat uppgifter, så är ansökan om utbetalning ifylld, men du måste själv gå in och spara uppgiften under *Ange gröda och stöd*. I stödet finns ett krav på bortförsel eller avbetning av grödan. Så om du inte tar skörd eller betar marken, utan bara putsar eller slår av grödan och låter den ligga kvar, är du inte berättigad till kompensationsstödet.

När du är klar med din ansökan kan du enkelt se i sammanställningen hur mycket mark du ansökt om utbetalning av kompensationsstöd för. Ska du inte ha kompensationsstöd alls, så ska det stå 0 ha. Står det att du har 20 ha i hela ansökan, men bara 10 ha i kompensationsstöd, fundera på om detta stämmer. Har du missat att söka kompensationsstöd på något skifte eller stämmer uppgiften? Det vet bara du, gå därför igenom din ansökan noga.

Nya grundvillkor som börjat gälla 2024

Skydd av våt- och torvmark, GAEC 2

Villkoret innebär att du inte får gräva nya diken eller fördjupa redan befintliga diken på torvmark. Du kan behöva tillstånd för markavvattning. Det är förbjudet att ha svart träda på torvmarken och permanenta gräsmarker får plöjas tidigast vart fjärde år.

Du berörs av detta grundvillkor om du odlar på torvmark som finns med på SGU:s torvkarta. I SAM internet kan du se om dina marker ligger på torvmark.

Ansökan om tillstånd för markavvattning söker du på respektive länsstyrelses webbplats, sök *Åtgärder och verksamheter i vatten*.

Ytterligare information finns under *Nyheter i SAM internet*.

Krav på växtföljd, GAEC 7

Villkoret handlar om växtföljd och att det finns begränsningar av hur många år i rad som du kan odla samma gröda på marken. Kravet på växtföljd gäller ettåriga grödor på åkermark i hela landet. Detta villkor var undantaget under 2023 men det har betydelse vilken gröda du hade på marken 2023, då

det räknas som första året i din växtföljd. Kravet på växtföljd innebär att du varje år måste byta gröda på 33 procent av din åkerareal samt att du måste ha bytt gröda på hela arealen efter 3 år.

Mark i träda, gräs eller annat örtartat foder räknas som en gröda. Höst- och vårgrödor räknas som olika grödor, även om de hör till samma släkte.

Gårdar och grödor som är undantagna från villkoret:

- certifierad ekologisk produktion
- en åkerareal som är mindre än 10 hektar
- mer än 75 procent av den stödberättigande jordbruksarealen är vall och/eller permanent gräsmark
- mer än 75 procent av åkermarken är vall, mark i träda, odling av baljväxter eller en kombination av dessa.

Grödor som är undantagna från kraven om grödbyte:

Fleråriga grödor såsom vall, buffertzoner, fältkanter, blommande fältkanter, fruktodlingar och plantskolor. Träda, grönsaker, bär, medicinalväxter eller skydds-zoner.

Mer om SAM-ansökan

Grödkoder att tänka extra på

Några av grödkoderna är det extra bra att tänka på så att ansökan ska bli rätt. Det kan handla om vilken typ för kompensationsstödet som beräknas men också att välja rätt grödkod utifrån hur marken och grödan hanteras och används.

Här följer några vanliga grödkoder som är bra att se över:

Grödkod 80 – grönfoder

Detta är en gröda som du skördar eller ensilerar. Tänk på att du inte får tröska en gröda som du anmält som grönfoder.

Grödkod 314 – Annan markanvändning som inte är stödberättigande

Detta är en grödkod för jordbruksmark som du använder till annat än jordbruksverksamhet. Det kan till exempel vara om du har upplag på marken eller om du har hyrt ut den för andra ändamål som gör att du inte kan använda den för odling under hela året.

Grödkod 49 – slätter och betesvall på åkermark med en vallgröda som inte är godkänd för miljöersättning

Grödkod 49 ska du använda för slätter- och betesvall som inte uppfyller kraven för grödkod 50. Det kan till exempel vara äldre vallar som du inte har sått in under en längre tid och där vallgrödan har ersatts med arter som inte är godkända som vallgröda.

Du kan inte få ersättning för djurhållning i ersättningen för ekologisk produktion för mark som du redovisar med grödkod 49. Du kan däremot få gärdsstöd och kompensationsstöd.

Grödkod 57 – slättervall på åker (kontrakt med vallfodertork)
Används enbart när du har kontrakt med vallfodertork, annars grödkod 50.

För mer info, sök *Grödkoder* på Jordbruksverkets webbplats.

Uppföljning av jordbruksmark 2024

Ifjol påbörjades markuppföljning via satellitbilder. Då följdes villkoren för godkänd markanvändning och aktivitet upp.

I år kommer ytterligare villkor att följas upp med hjälp av satellitbilder:

- att grödan på skiftet stämmer med grödan i ansökan
- att ingen jordbearbetning gjorts på betesmarker

Brev kommer att skickas ut i början av juli, augusti och oktober. Du kan komma att behöva skicka in fotosvar via appen Geofoto. I breven som skickas ut finns information om vad som gäller och hur du ska göra.

Behöver du dela ut fullmakt?

I de fall någon annan person ska företräda dig, exempelvis en konsult, behöver du ge den personen en fullmakt. Du som har ett aktiebolag eller ett handelsbolag behöver också ge en fullmakt så att den som gör ansökan ska kunna logga in och representera företaget.

Kompetensintyg ung jordbrukare

Fjolårets nyhet att skicka in kompetensintyg för ansökan om stöd till ung jordbrukare gäller även i år. Godkänd gymnasieexamen eller arbetsintyg ska skickas in. **Du som skickade in betyg och/eller intyg förra året och blev godkänd behöver inte göra om proceduren i år.** Du som däremot söker stödet för första gången 2024 **eller** av någon anledning inte fick dina inskickade intyg godkända 2023 måste skicka in dem.

Ej bifogade betyg/intyg är inget som stoppar dig från att skicka in ansökan, så det är ditt eget ansvar att skicka in de underlag som behövs för att ansökan ska bli komplett inom rätt ansökningstid.

Saknar du någon utbetalning eller något beslut?

Hade du fältkontroll under 2023 kan detta vara en anledning då dessa beslut och utbetalningar kan komma senare än vad utbetalningsplanen säger. Utbetalning för ekologisk odling kommer att påbörjas under våren 2024. Kontakta oss om du har frågor gällande just din utbetalning på 0771-67 00 00.

Möjlighet att fatta avslagsbeslut för de olika stöden är ännu inte driftsatt för stödåret 2023 av Jordbruksverket, utan kommer löpande under 2024.

FAKTA

Du som har frågor om eller är intresserad av att söka stöd för att restaurera betesmarker kan läsa mer på Naturvårdsverkets webbplats.

Du som har ett pågående åtagande för restaurering av betesmarker och slätterängar kommer att få ersättningen som vanligt. Du måste söka utbetalning i SAM Internet för att ha rätt till utbetalning. Tänk på att höra av dig till din länsstyrelse om du har frågor angående din restaureringsplan.

Vi vill vara självförsörjande och må bra!

Kan man driva lantbruk, mejeri, gårdsbutik, sommarcafé och pizzarestaurang på två personer? Javisst går det, i alla fall på Vikagården strax norr om Luleå där Anna och Mustafa Gültekin lever och arbetar.

Text: Sara Borgström, Länsstyrelsen i Norrbottens län
Foto: Ida Suopanki

Vi har valt en av vinterns kallaste dagar för vårt besök. Termometern visar minus 32 grader och det biter i fingrar och tår. Samtidigt som vi rullar in kommer rör-mokaren för att fixa ett läckande vattenrör då kylan ställt till det ute i ladugård och ekonomiutrymmen.

Anna och Mustafa är som vi alla trötta på kylan som varit ovanligt envis denna vinter med nästan en vecka med nedåt -40 grader. Då är det i alla fall skönt att lösdriften är färdigbyggd så att djuren kommit in, även om det är en kall lösdrift. Mjölkkorna är dessutom sinlagda sedan några veckor så hanteringen är minimal just nu.

Det var för några år sedan som Anna och Mustafa tog över den gård som Annas pappa tidigare drivit med mjölkkor och traktor- och maskinförsäljning i Smedsbyn. – Från början skulle vi ha några höns för att få egna ägg, odla lite

och öka självförsörjningen, berättar Mustafa. – Sedan skulle jag köpa ett par tacklamm av en bonde i grannbyn, och han hade ett par kvigkalvar som var hälften fjällko... De var inte så intressanta i den bondens köttuppfödning och därför fick de följa med hem, berättar Anna. Hon hade med en tidigare partner drivit en mjölkgård i Råneå älvdal och visste vad hon gav sig in på.

De två kvigorna kalvade in och som bekant så blir det ganska mycket mjölk från två kor, som dessutom var till hälften SLB. – Så jag började göra ost och smör! Först bara till oss själva, men jag visste att jag ville ha ett mejeri för att kunna förädla all mjölk och kunna jobba bara hemma på gården, berättar Anna. Vinterfodret till djuren produceras med hjälp av en tidigare bonde i byn, som har maskiner kvar. Det är ett bra samarbete eftersom vi kan undvika att köpa på oss en stor och dyr maskinpark, säger Anna.

Sedan var det ju det där med caféet...

På gården finns en bagarstuga. Den har använts som traditionell sommarbostad under många år och hade därför både kök och bakugn. Kunde man kanske använda den? Och bakugnen, där måste man väl kunna baka pizza? Mustafa hade ju bakat fler pizzor än han kunde räkna eftersom han tillsammans med sin bror tidigare drivit Marco Polo pizzeria på Mjölkkudden i Luleå. Så ja, det blev pizzor i den gamla bakugnen. Och bybor och besökare var såklart jättegglada åt en pizzeria i byn.

Mustafa jobbade som säljare inne i Luleå under veckorna och bakade pizza under helgerna och hjälpte till med djur och gård annan ledig tid. Anna mjölkade, byggde mejeri, förädlade mjölk, bakade, stod i café med mera. Det var inte hållbart för någon av dem. Anna hann inte med att förädla all mjölken och det var slitsamt att hinna med allt som borde

göras. Dessutom tog det på Mustafas 190 cm långa kropp att grädda pizzor vid den gamla bakugnen. Något måste göras!

De ville båda satsa på att kunna arbeta hemma på gården, så från oktober 2023 så arbetar båda hemma. De byggde om i den gamla höladan under hösten för att skapa en lösdrift för djuren. Där kommer de undan från drag och nederbörd. Mjölknings sker inne i den gamla ladugård där Annas pappa hade sina kor. Där finns plats för fem kor och det är precis vad som förväntas kalva under 2024.

– De är lite utspridda under året, så det blir tyvärr ingen sinperiod under vintern nästa år, men jag kommer att kunna göra ost kontinuerligt i stället, säger Anna.
– Och smör, fyller Mustafa i, det är inte gott det som vi köper, det som Anna gör är mycket godare!

Ännu en förändring har skett under senhösten. För att slippa den dåliga arbetsställningen vid den gamla bakugnen så har de köpt och gjort om en gammal arbetsvagn till pizzeria. Den öppnade på nyårsdagen – årets stora pizzadag!

– Då bakade jag 60 pizzor berättar Mustafa. Det går ju inte att jämföra med pizzerian i stan där jag kunde göra 400 en sådan dag, men det är mycket i Smedsbyn! Pizzerian är öppen under helger, inklusive fredag kväll. Under vintern bara för avhämtning. – Men man kan alltid ringa annan tid, om man vill ha mer än fem pizzor så kan vi öppna, säger Mustafa.

Så vad är framtidsplanerna nu då?

– Först och främst vill vi må bra, se till så att djuren mår bra, och bli självförsörjande, säger de. De vill också ha café och pizzeria öppet mer än under helgerna i sommar. – Det är så fint på sommaren, då kan man sitta på verandan eller utanför bagarstugan och fika eller äta. Våra hönor umgås gärna med gästerna och kommer på besök mellan borden, vilket många tyckte var jätteroligt, berättar Anna. Den lilla flokken med Orpingtonhöns ser också fram emot vår, barmark och mildare temperaturer.

– Sedan skulle jag behöva investera i en större ystningsgryta, och i en större ugn

för att grädda ostkaka och kaffeost, säger Anna. Nu är ju målet att förädla all mjölken från de fem korna. De produkter de säljer är främst grillost, kaffeost och hälsingostkaka. Det är bra produkter som inte behöver lagras och som går att frysa. I framtiden planeras även ett ostlager för att kunna börja göra sådana ostar som behöver lagring. Platsen i lokalerna finns förberedd för det ändamålet, vi får se när det blir dags!

De ostar som produceras, tillsammans med gårdens lamm- och nötkött, säljs i den obemannade butiken de har i en del av ladugården. Här finns även lite kioskvaror för den som blir sugen. Du kan själv handla och betala med swish. Och till sommaren så öppnar café och matservering i den gamla bagarstugan igen. Fram till dess kan du svänga förbi och köpa en pizza. En sällsynt lyx på landsbygden där pizzen annars oftast kallar innan man är hemma!

Det finns möjlighet att söka investeringsstöd för förädling av jordbruksprodukter och för att diversifiera din lantbruksverksamhet med till exempel gårdsbutik eller café.

Kontakta din länsstyrelse för att få reda på mer om stöden!

Det finns pengar att söka för investeringar

Det finns flera olika stöd som du kan söka om du planerar en investering för att öka ditt företags konkurrenskraft. Här sammanfattas de olika stöden som är riktade till dig som driver ett jordbruks- eller trädgårdsföretag och vill investera.

Det finns stöd för investering i ny-, om- och tillbyggnad av stallar eller motsvarande byggnader för animalieproduktion.

Stöd för investering i jordbruks- eller trädgårdsföretag

Ny-, om- och tillbyggnad av stallar eller motsvarande byggnader för animalieproduktion, inklusive utgifter för exempelvis hantering av mjölk, foder och gödsel och utgifter för annan inredning som är fast monterad.

Ny- och omläggning av täckdikning på åkermark.

Anläggning av energiskog på åkermark (salix, hybridasp och poppel), inklusive utgifter för inköp av plantor, plantering och skyddsstängsling.

Ny-, om- och tillbyggnad av växthus och odlings-tunnlar, inklusive utgifter för exempelvis bevattningsystem för växtnäring- och växtskyddsmedelshante-

ring, system för kompostering, system för att möjliggöra kretsloppsodling (exempelvis akvaponier).

Ny-, om- och tillbyggnad av anläggningar för torkning och lagring av skörd.

Investeringar för minskad ammoniakavgång: tak på gödselvårdsanläggningar, teknik för surgörning av gödsel och myllningsaggregat för flytgödsel.

Utrustning som möjliggör innovativa hållbara produktionssystem (ska vara baserad på teknik som inte har funnits på den svenska marknaden längre än två år och inte är spridd till mer än fem procent av jämförbara lantbruksföretag).

Så mycket stöd kan du få

För att kunna få stöd måste du ha utgifter på minst 200 000 kronor. För täckdikning och energiskog räcker det med utgifter på 100 000 kronor.

Du kan få stöd för 30 procent av utgifterna som ger rätt till stöd. Det finns två undantag då du kan få stöd för en större del av utgifterna som ger rätt till stöd:

1. Om du är 40 år eller yngre kan du få stöd för 40 procent (utom för täckdikning och energiskog).
2. För investeringar som leder till minskad ammoniakavgång kan du få stöd för 50 procent.

Du kan få maximalt 3 500 000 kronor i stöd inom en treårsperiod. För investeringar som enbart avser åtgärder för minskad ammoniakavgång är högsta stödbelopp 500 000 kronor. Alla de sju stödkategorierna räknas ihop. Tiden räknas från det datum din första ansökan kom in.

Om du har ett trädgårdsföretag finns stöd för ny-, om- och tillbyggnad av växthus och odlingstunnlar

Stöd för att bredda verksamheten i företaget

Du kan också få stöd för investeringar om du eller en närstående har ett jordbruks- eller trädgårdsföretag och vill investera i annan verksamhet. Syftet med det här stödet är att utveckla näringslivet på landsbyg-

dena och på så sätt skapa tillväxt och sysselsättning. Det kan handla om turism, upplevelser, omvårdnad, entreprenad eller liknande.

Så mycket stöd kan du få

För att kunna få stöd måste du ha utgifter på minst 100 000 kronor.

Du kan få stöd för 40 procent av utgifterna som ger rätt till stöd.

Du kan få maximalt 800 000 kronor i stöd inom en treårsperiod. Tiden räknas från det datum din första ansökan kom in.

Du söker stöden på Jordbruksverkets webbplats

Det finns tre olika sätt för länsstyrelsen att hantera ansökningar som skickas in. Ansökningarna kan hanteras allt eftersom de kommer in och du kan då lämna in din ansökan löpande, de kan också hanteras i så kallade beslutsomgångar vid några specifika tillfällen under året eller i utlysningar. Du behöver känna till datum för beslutsomgångar och utlysningar innan du skickar in din ansökan. Informationen finns på din Länsstyrelsens webbplats under rubriken Natur och Landsbygd > Stöd till jordbruk och landsbygd.

På Jordbruksverkets webbplats hittar du sedan den e-tjänst du ska använda för att göra ansökan. Du loggar in med BankID och måste ha fullmakt om du företräder ett företag som inte är din egen enskilda firma. När du söker stödet ska du bland annat svara på frågor om vilka mål och resultat som investeringen eller projektet ska uppnå, vilka investeringar du ska göra och vilka andra utgifter du kommer att ha.

Tips inför ansökan

- Kolla upp vilka datum som gäller i ditt län för den typ av stöd du tänkt söka.
- Se till att skicka in en fullmakt till Jordbruksverket i de fall det behövs.
- Alla kostnader du tar upp i ansökan ska stödjas av minst två offerter eller kostnadsuppgifter. Det är bra att du tänker på detta redan i en tidig planeringsfas och sparar alla prisuppgifter du får fram. Offerterna ska sammanställas i en budget-

bilaga som finns på Jordbruksverkets webbplats och summan där är sedan den du ska fylla i din ansökan.

- Stödets syfte är att bidra till att öka ditt företags konkurrenskraft. Det ska du visa genom att ta fram ekonomiska nyckeltal som visar läget innan och efter investeringen. På Jordbruksverkets webbplats finns en mall som du ska använda när du gör din ansökan i e-tjänsten. I mallen finns instruktioner för hur du fyller i den.

Behöver du vässa dina lantbrukskunskaper? Bli driftsledare!

Ta chansen och vidareutbilda dig inom lantbruket genom att gå en Yrkehögskoleutbildning till driftledare vid Forslundagymnasiet. Vi på Norrbruk kontaktade några tidigare studenter för att höra vad de tyckte om sina studier. I faktarutan finns också lite information om den kurs som startar i höst.

Malin Pellbrandt

Robbe Ceelen

Elin Skagervik

Malin Pellbrant, Laxbacken, Robertsfors, Västerbotten

Har, tillsammans med sin bror och hans sambo, påbörjat en generationsväxling på föräldragården. Mjölkproduktion i ett stall med två robotar som stod färdigt 2020. Gick ut driftledarutbildningen 2023.

Vad fick dig att söka till utbildningen?

Jag ville bygga på mina kunskaper från naturbruksgymnasiet och när det erbjöds en utbildning i Umeå och på distans passade det mig perfekt.

Vad har utbildningen givit dig?

En större bredd när det gäller kunskaper om lantbruksföretagandet, inte minst när det gäller ekonomi. Även ledarskapsdelen är en viktig del i företaget eftersom gårdarna blir större, vilket i många fall innebär att det finns anställda. I min kurs fanns det studenter från hela landet, vilket gett mig vänner runt om i Sverige. De fungerar också som ett bra och viktigt bollplank i företaget.

Vilken nytta har du haft av utbildningen i ditt praktiska arbete?

Bredden i utbildningen har gjort mig bättre förberedd för livet som företagare.

Skulle du rekommendera andra att söka?

Ja, självklart, det är en fantastisk möjlighet för blivande lantbrukare i norr att vidareutbilda sig!

Robbe Ceelen, Föllinge, Jämtland

Driver egen mjölkgård med 70 mjölkkor sedan maj 2022. Kommer ursprungligen från Belgien, men har bott i Sverige de senaste 11 åren. Arbetat som anställd på mjölkgårdar och drivit egen verksamhet som avbytare i Västernorrland. Gick ut driftledarutbildningen våren 2022 och sitter nu i ledningsgruppen för den samma.

Vad fick dig att söka till utbildningen?

Jag har gått en hel del kurser efter gymnasiet, bland annat på SLU. Målet har alltid varit att driva en egen mjölkgård.

Driftledarutbildningen var en chans att få en bredare grund som företagare. Att den gick på distans innebar att jag kunde fortsätta jobba till en del.

Vad har utbildningen givit dig?

Framför allt en helhetssyn på företaget och viktiga kunskaper i hur man driver ett företag, både när det gäller ekonomi och ledarskap. Avsnitten om jordbrukspolitik gav en insyn i hur den gemensamma jordbrukspolitiken fungerar, vilket är viktigt som lantbruksföretagare. De fysiska träffarna skapade ett kontaktnät av verksamma i branschen,

som vi fortfarande håller igång via en Facebook-grupp.

Vilken nytta har du haft av utbildningen i ditt praktiska arbete?

Kontakten med banken när jag skulle köpa gården underlättades mycket av att jag kunde sätta ord på hur jag ville driva företaget. Det gjorde att mötet med dem blev kort men positivt!

Skulle du rekommendera andra att söka?

Ja, definitivt!

Elin Skagervik, Källby, Västra Götaland

Jobbar som djurskötare på en ekologisk mjölkgård med 110 kor och robotmjölkning. Har arbetat som djurskötare på Skansen. Gick ut driftledarutbildningen 2023.

Vad fick dig att söka till utbildningen?

Jag ville arbeta med får i framtiden och sökte en driftledarutbildning som kunde erbjuda en sådan inriktning, vilket Forslunda är ensamma om i landet. Jag har planer att driva eget med den

inriktningen framöver och ville också få kunskaper om ekonomi och företagande. Tidigare har jag gått enstaka kurser med inriktning på djurskötsel.

Vad har utbildningen givit dig?

Bra kunskaper om företaget, men inte minst många kontakter med inspirerande människor som också gick samtidigt som mig. Det har gett mig modet att våga satsa framåt. Än har jag inte hittat någon lämplig gård, men målet att bli färföretagare känns inte längre omöjligt.

Vilken nytta har du haft av utbildningen i ditt praktiska arbete?

Ett helikopterperspektiv på lantbruksföretaget som gör att jag bättre förstår hur helheten hänger ihop och de prioriteringar man måste göra för att få företaget att gå ihop.

Skulle du rekommendera andra att söka?

Ja, den har jag att tacka för var jag är i livet idag!

FAKTA

Forslundagymnasiets Yrkeshögskoleutbildning till driftledare inom lantbruket är den enda driftledarutbildningen i norra Sverige.

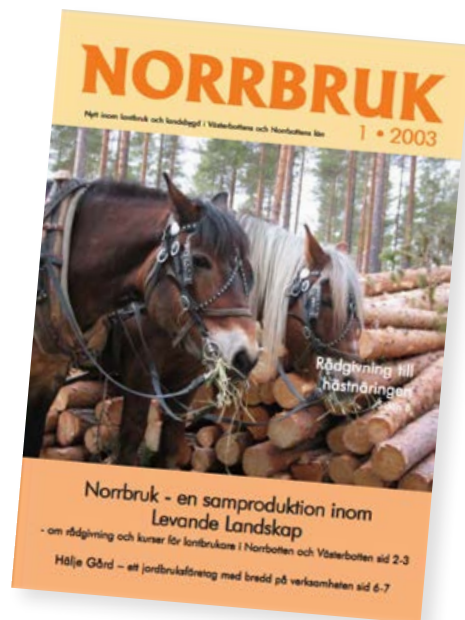
Utbildningen omfattar 50 veckor och ger 250 YH-poäng. I utbildningen finns både obligatoriska och valbara kurser, vilket gör att du som student har möjlighet att anpassa dina studier till lite olika produktionsgrenar. Ansökan öppnar den 4 mars och stänger den 18 augusti. Planerad utbildningsstart är den 14 oktober. Utbildningen ges på distans, men har också några fysiska träffar. Schemat är lagt med ett relativt långt sommaruppehåll, för att underlätta för dig som är yrkesverksam i näringen.

Det finns många vägar till att få behörighet till utbildningen och Forslundagymnasiet ger också en behörighetsgrundande utbildning.

Här hittar du mer information:

www.skola.umea.se/skolor/gymnasieskolor/forslundagymnasiet/

Tiden går Norrbruk har fyllt 20 år!

Tidningen Norrbruk började produceras som en del av Levande Landskap. Kampanjen var ett led i att nå miljökvalitetsmålet "Ett rikt odlingslandskap" och pågick mellan 2002 och 2006. Länsstyrelserna erbjöd kostnadsfri utbildning och rådgivning till lantbrukare och andra som på annat sätt var verksamma inom jordbruket. Målet var att intressera, motivera och ge kunskaper som ledde till bruksmetoder som bevarade och stärkte odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Kampanjen finansierades gemensamt av Sverige och EU.

Första numret av Norrbruk publicerades i slutet av 2003. Dåvarande lantbruksdirektören på Länsstyrelsen Västerbotten, Sven Lingegård, presenterade syftet och förhoppningen för den nya tidningen i första numrets ledare:

"Norrbruk, nytt om utbildning för bönder i Norrbotten och Västerbotten

Vi på länsstyrelsen tror att det är jätteviktigt för en företagare att ständigt lära nytt och få idéer om hur företaget kan utvecklas. Därför sätter vi av mycket EU-pengar för att kunna erbjuda en välmatad meny av alla slags aktiviteter för kompetensutveckling. Med Norrbruk kommer du att få regelbunden information om vad du kan ta för dig av. Du kommer också att få glimtar från kolleger som har något intressant att visa och kort information om det senaste inom lantbruk och trädgård.

Vi på länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten tror att Norrbruk kommer att bidra till mera samverkan mellan våra län och till att jordbrukarna kan utveckla kompetens gemensamt. Då kommer jordbruket i våra län att gå starkare mot framtiden."

Mycket i första numrets innehåll är sig fortfarande likt. Artiklarna hade fokus på kompetensutveckling inom olika områden och läsarna blev informerade om utbildningsutbudet hos länsstyrelserna, externa aktörer och lantbruksskolorna.

I övrigt presenterades nio av länsstyrelsens rådgivare i detta första nummer. Flera av dessa arbetar fortfarande kvar inom länsstyrelsen, fast i andra roller. Dessa har förstås fortfarande en viktig roll i kunskapsförmedlingen och samverkan med aktörer på landsbygden.

Från och med 2004 kom tidningen ut med fem nummer per år, vilket fortfarande är antalet nummer som kommer ut varje år. Första numret 2004, liksom de första numren i många år framåt, innehöll enbart stödinformation inför årets kommande SAM-ansökan. I en notis tipsades läsarna om att använda sig av SAM internet i stället för pappersblankett. Idag är det enda sättet att lämna in sin ansökan på. Man behövde beställa lösenord för att kunna använda SAM internet och fick vänta några dagar på att detta skickades hem till brevlådan. Lösenord är numera helt borttagna och har ersatts av BankId.

En annan nyhet som fanns med i första numret 2004 var gårdsstödet, som skulle införas 2005. Det kommande systemet med stödträter, vem som kunde få dem och hur de skulle användas togs också upp. Nu, 20 år senare, är även de borttagna.

Vilka av de nuvarande stöden berörs?

Gårdsstödet kommer att ersätta nuvarande arealersättning och djurbidrag, dvs arealersättningen och torkbidraget till spannmål, ersättningen för areal i träda och för gränsilage, slaktbidrag, tackbidrag, am-diko-bidrag, extensifieringsbidrag samt 25% av handjursbidraget. Totalt är det 729 miljoner euro som ska fördelas på ett nytt sätt.

Gårdsstödet

För att få stödet när det införs 2005 ska du dels ha stödriktigheter, dels bruka jordbruksmark. Stödriktigheter tilldelas du utifrån hur stor areal du ansöker om 2005. Deras värde kommer att bestå av ett grundbelopp samt ett tilläggsbelopp som beror på hur mycket djurbidrag du fått 2000-2002.

Saxat ur Tidningen Norrbruk nr 1 2004

För att fira vår 20-åring kommer vi under 2024 att fortsätta med återblickar med något från Norrbruks "barndom" i varje nummer.

KUNSKAP FÖR LANDETS FRAMTID

Aktuella aktiviteter

Rådgivning som både lantbrukare och miljö tjänar på

Ta hjälp av Hushållningssällskapets kunniga rådgivare. I Västerbotten utför vi följande rådgivningsmoduler:

- Startrådgivning
- Växtnäringsbalanser
- Markavvattningsrådgivning
- Grovfoderodling
- Kvävestrategi
- Fosforstrategi

Kontakta oss så berättar vi mer:

Benjamin Bollhöner 070-101 56 50
Marie Björs 073-803 87 20
Marie Lundberg 070-644 52 12

Kurs i sparsam körning

Kursen i sparsam körning ger dig ökade kunskaper vad gäller körteknik och maskinernas konstruktion kopplat till hur man får ner bränsleförbrukningen. Hushållningssällskapet kommer att hålla kurser i sparsam körning i Norrbottens län. Kursdeltagandet är kostnadsfritt och består av en heldag med teori kombinerat med två individuella körpass, samt återträff med uppföljning.

► **Välkommen med din anmälan!**

Erik Häggbom, 070-247 97 96 eller
erik.haggbom@hushallningssallskapet.se

Finansieras av
Europeiska unionen

www.hushallningssallskapet.se/kalender

Yh

MATHANTVERK

BLI HANTVERKSBAGARE,
HANTVERKSCHARKUTERIST
ELLER HANTVERKSMEJERIST

Ansökan
öppnar den
20 februari på
eldrimner.com

**START
AUGUSTI 2024**

Ettårig YH-utbildning.
Delar av utbildningen
ges på distans.

Du får värdefull
erfarenhet genom
lärande i arbete hos
mathantverksföretag
runt om i landet.

Utbildningen är
kostnadsfri och
studiemedelsberättigad.

Torsta
KUNSKAPSCENTRUM FÖR DE GRÖNA NÄRNINGARNA

Yh Yrkeshögskolan

ELDRIMNER
Nationellt resurscentrum för mathantverk

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Dags för SAM-ansökan!

Några datum att förhålla sig till 2024 för jordbrukarstöden!

- » 8 februari SAM internet öppnar för ansökan.
- » 11 april Sista dagen för att skicka in SAM-ansökan **utan** avdrag.
- » 6 maj Sista dagen för att skicka in SAM-ansökan **med** avdrag.
- » 17 juni Sista dagen för vissa ändringar i SAM-ansökan.

Länsstyrelsen Västerbotten erbjuder informationsträffar om jordbrukarstöden, projekt- och företagsstöden och rådgivning inom betesmarker och Greppa näringen.

Vi besöker följande platser i länet:

Hotell Lappland, Lycksele:

Tisdagen 20/2 kl 13.00 – 15.00

Medlefors folkhögskola, Skellefteå:

Onsdagen 21/2 kl 13.00 – 15.00

Elite Hotel Mimer, Umeå:

Tisdagen 27/2 kl 13.00 – 15.00

Anmälningstiden till träffarna har gått ut.

Om du vill delta, kontakta oss för att se om det finns platser kvar. Det gör du via vår mailadress jordbrukarstod.vasterbotten@lansstyrelsen.se eller telefon 0771-67 00 00.

Observera att om det varit för få anmälda till någon träff kan den ha blivit inställd.

Vi kan vid dessa tillfällen även erbjuda begränsad hjälp med SAM-ansökan 2024. Meddela detta när du anmäler dig till 0771-67 00 00.

Om du inte kan delta på någon träff, men ändå behöver hjälp och/eller har frågor, ring oss gärna på 0771-67 00 00. Vi har telefonjour på kvällar och helger de sista veckorna innan ansökan ska skickas in.

Telefonnummer för jordbrukarstöden och SAM internet

Ring oss gärna på 0771-67 00 00 om du behöver hjälp och har frågor. Vi har telefonjour på kvällar och helger de sista veckorna innan ansökan ska skickas in. På Jordbruksverkets hemsida finns aktuella tider.

Epost: jordbrukarstod.vasterbotten@lansstyrelsen.se
Hemsida: www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

För projekt- och företagsstöd ring 010-225 40 00 eller mejla projektansokningar.vasterbotten@lansstyrelsen.se.

Foto: Åsa Pesula

Adress för post som rör jordbrukarstöd (SAM-ansökan) samt projekt-och företagsstöd:
Länsstyrelsen Västerbotten, Enheten för landsbygd och regional utveckling, 901 86 UMEÅ

E-postadress: vasterbotten@lansstyrelsen.se

Webbplats: www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

Länsstyrelsen
Västerbotten

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Länsstyrelsen
Norrbotten